



# Strömstads Historieförening

Årgång 23 • Nummer 132 • Oktober 2018

**SHF-enkät**

**Kanonkul vandring**

**Mordutredare**

# Tyck till om SHF-informationen



*SHF har sammanställt en enkät som syftar till att vi skall få medlemmarnas synpunkter på vår information.*

På månadsmötet i september delades enkäten ut till de dryga 70-talet närvarande och svarsfrekvensen var stor. För att så många övriga medlemmar som möjligt skall få tillfälle att yttra sig, har vi bifogat enkäten i detta nummer av tidningen. Ni kan alltså fylla i och riva ur enkäten och sedan lämna in den på museet,

eller kommande möte, eller till någon i styrelsen, eller posta den under adress:

**Enkät**  
**Strömstads Historieförening**  
**Södra Hamngatan 26**  
**452 30 Strömstad.**

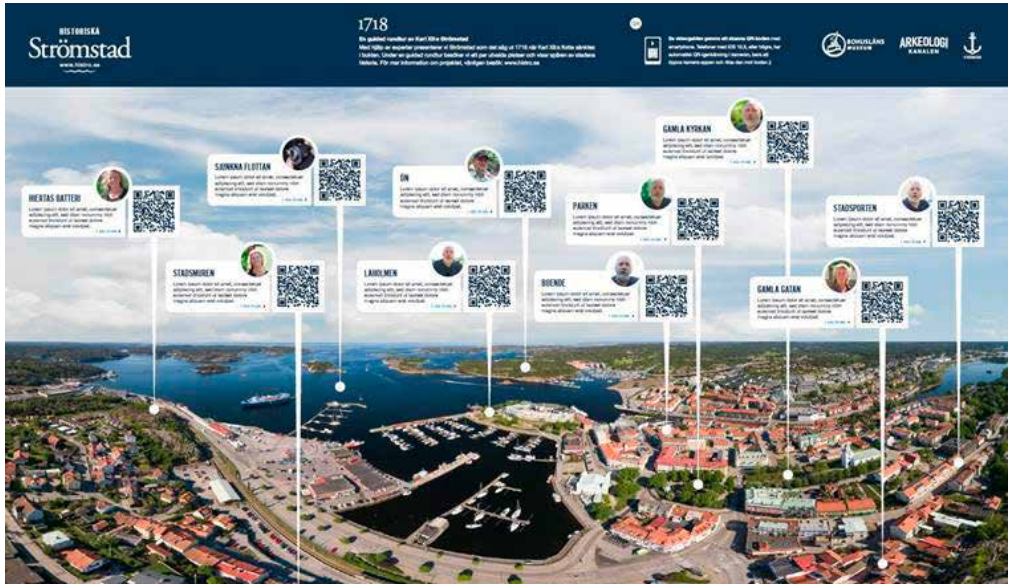
Enkäten läggs också ut på vår hemsida där man enkelt kan klicka i de olika svarsalternativen. För att göra vår tidning och annan information så intressant och angelägen som möjligt, är det särskilt tacksamt om ni kan ge förslag på sådant ni saknar eller vill att vi skall

skriva mer om. SHF kommer sedan att sammanställa de olika svaren och resultaten skall vi publicera i ett kommande nummer av SHF-tidningen och på hemsidan.

Så tyck till! Hjälp oss att hålla hög klass!

[Styrelsen](#)

# Ta din telefon och gå!



*Nu har den digitala stads-  
vandringen ”Historiska  
Strömstad” lanserats  
- tack för ett gott samar-  
bete!*

Välkomna att ta en titt –  
antingen digitalt eller ute  
i verkligheten – och sprid  
gärna informationen.

<http://histro.se/>

<https://www.vastsverige.com/stromstad/sevardheter/1718/>

Broschyr med karta finns  
på Strömstad Turist och  
Strömstad museum

## Strömstads

### Historieförening

nummer 131, årgång 23

Augusti, 2018.

Södra Hamngatan 26

452 30 Strömstad

### Redaktion

Rolf Lindqvist, Tage Ödlund,  
Stefan Kihlberg, Åke Svanberg

shf.red@historieforeningen.se

www.historieforeningen.se

www.facebook.com/  
historieforeningen

**Foto omslag:** Skeppet Harald  
Hårfagre, foto Peder Jacobson.

## Tryck och produktion

Nordbloms Trycksaker AB  
Hamburgsund, 0525-332 84

**Papper** 150 gr silk

## Styrelsen

Ordförande  
Rolf Lindqvist, 073-963 99 93  
rl.lindqvist@telia.com

Vice Ordförande  
Sonia Svensson, 070-21 35 220  
svenssonsonia@gmail.com

Sekreterare  
Tage Ödlund, 073-143 30 75  
tageodlund@gmail.com

## Kassör

Ingrid Sundemar, 0526-253 01  
ingrid.sundemar@telia.com

## Ledamöter

Stefan Kihlberg, Christina  
Moosberg, Bo Magnusson,  
Tommy Grahn, Åke Svanberg

## Medlemsavgift

195 kr för år 2018 BG. 5371-5389

## 470 Medlemmar

Klubbrummet på Strömstad  
Museum håller öppet för  
medlemmar varje måndagskväll  
vår och höst kl 18-20.  
Välkommen in på fika och samtal.



## En ovanlig vandring

*Känn din stad är ett motto som de flesta väl hört. Känn din stads historia är en utvidgning av detta.*

I Strömstad arrangeras årligen stadsvandring genom centrala staden, guidad av kunniga ledare. SHF har utvidgat vandringen och plockat fram vad som finns i historien.

SHF, genom Bo Magnusson, kallade till samling vid museet den första onsdagen i augusti, i tryckande högsommarvärme. Mot en del odds var det ett 50-tal intresserade som kom och



följde Bo runt till historiska platser. Mycket av det som berättades handlade om hur staden hade tett sig för 300 år sedan. Som tidigare redovisats var Strömstad i början av 1700-talet en stad under uppbyggnad men

också en stad i farozonen för krig.

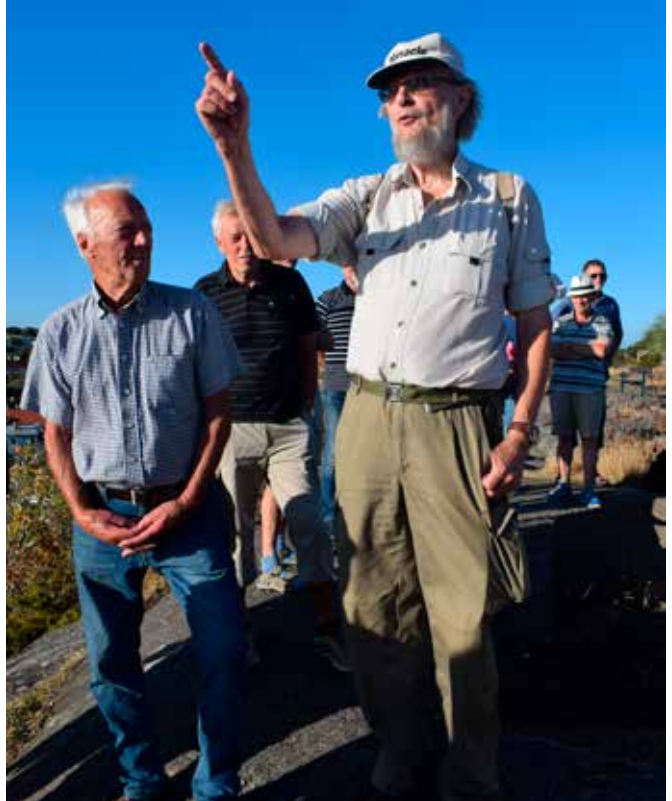
### Skydd mot inkräktare

Kung Karl XII var här i långa perioder och staden var då Sveriges huvudstad.

Och en huvudstad ska ha ett stabilt skydd mot inkräktare. Tappa försök gjordes att sjövägen in ta staden men man lyckades inte. Ett antal batterier, kanonställningar och skyddsvärn byggdes upp. En del av dessa finns fortfarande, delvis, kvar och Bo vet att berätta om dessa. Med säker hand pekar han ut platser där dessa batterier legat även om han ibland hade visst tvivel.

En del platser var kanske lite svåra att förstå då skottvinklar och annat kunde riskera att man besköt sina egna trupper. Ett batteri var placerat ungefär där dagens sjukhus ligger men den positionen hade Bo svårt att förstå. Antalet kanoner och storlekar på varje plats är lite svårt att avgöra. Vandringen gick runt Laholmen, som på den tiden var en ö och fortsatte på Plagen.

På berget ovanför Lokstallet finns ett relativt nyupptäckte batteri. Detta skulle naturligtvis beskådas då mycket av ursprunget finns kvar.



*Bo Magnusson ledde stadsvandringen.*

## Stadsmuren kvar

Så blev det en tur upp på Korpeberget där det under andra världskriget var iordningställt för att försvara inte bara Strömstad utan hela Sverige. Kanonställningar och stridsvagnshinder, tigertänder, visades. På berget finns också en liten del av den stadsmur som en gång omgärdat Strömstad. Efter ett sista stopp vid

Biblioteket var man åter vid museet efter drygt ett par timmars vandring. Medvandrarerna visade stort intresse för vad som visades och berättades och ett varmt tack framfördes till guiden, historikern Bo Magnusson.

*Text och foto: Tage Ödlund*



Filmsalongen fylldes snabbt när Emilie-filmen hade premiär i Strömstad.

## Fullspikat på Emilie-premiären

*Sällan har väl en filmpremiär i Strömstad rönt så stort intresse!*

Premiären på filmen om Emelie Flygare-Carlén den 16 augusti blev snabbt fullbokad, så Park Film satte genast in extraföreställningar som också drog fulla hus.

Filmens producent Bodil Tingsby hälsade publiken välkommen och passade på att tacka alla de personer i Strömstad med omnejd

som bidragit till att projektet nu har gått i mål.

Hans-Inge Sältenberg, ordförande i Kultur och fritidsnämnden, framhöll att filmen hjälper till att sätta Strömstad på kartan.

- Den kan också bidra till ökad turism för alla de som är intresserade av historia och kulturella frågor, framhöll Sältenberg.

Starka applåder blev publikens gensvar efter den 53 minuter långa visningen.

På scenen framträdde då tre av filmens Emilior – Camilla Hedin och Pia Welin från Strömstad samt Anna Guldkula som rest ner från Stockholm med sin familj för att få vara med om premiären. Här deltog också Ulf Hansson från SHF och Strömstads museum, som medverkar som expert i filmen

Filmerna har sedan gått vidare med visningar på flera ställen längs Bohuskusten och även på Bokmässan i Göteborg. Och förhoppningsvis kan filmerna så småningom nå den riktigt stora publiken.

- Vi för just nu diskussioner med SVT, säger Bodil Tingsby. Jag tycker att Emilies levnadsöde, från resorna som ung på pappans skuta i Bohusläns skärgårdar till 1800-talets mest lästa och mest översatta författarinna, är väl värd att visa för hela den svenska publiken.

SHF kommer att noga följa filmens fortsatta resa och det kommer vi att berätta om i kommande nummer av tidningen.

*Text: Åke Svanberg  
Foto: Rolf Lindqvist*

# Sänkta skepp i Strömstad

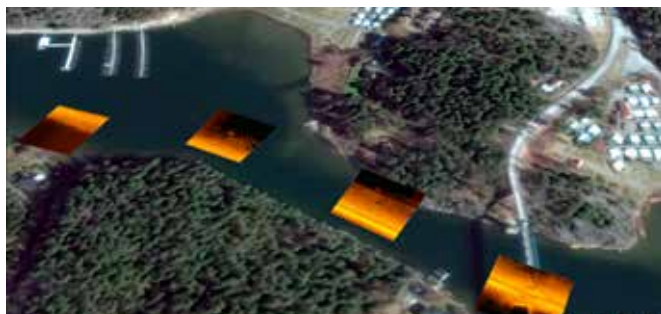
*På månadsmötet i september  
fick föreningen besök av  
Thomas Bergstrand från  
Bohusläns museum.*



*Thomas Bergstrand är marinärkeolog som dykt i farvatten runt Strömstad.*

Thomas är arkeolog som arbetar med medeltid och nyare tid. Marinärkeologi är hans specialintresse. Thomas berättade om de senaste årens sökande efter och undersökningar av sänkta skepp i Strömstadsområdet.

I det politiska tomrum som uppstod efter att Karl XII blivit skjuten vid Fredriksten beslutade den svenska militärledningen att under vintern 1719 sänka flera av de fartyg man hade i området. Detta för att båtarna inte skulle falla i danskarnas händer. På



*Daftösundet med inlagda sonarbilder med sänkta vrak.*

danska bilder från tiden ser man skogar av master som sticker upp ur de grunda vatten vid Furholmen, Bojarkilen och vid Tångeflo. Svenskarna sänkte även egna fartyg i Marstrands hamn och utanför Göteborg.

I samband med ”1718 projektet” på Bohusläns museum och inför projekteringen av en VA ledning i Bojarkilen har det varit möjligt att undersöka några av de sänkta skeppen. Först sonarscannade man området för att välja ut intressanta platser att dyka på.





*Rolf Lindqvist tackar Thomas som gick på djupet i sitt föredrag.*

Man dök sedan på två vrak vid Furholmen. Båda var ca. 20 m långa och fem till sex meter breda. De delar av vraken, som låg nedsjunkna i bottenleran var relativt väl bevarade, medan de delar som legat ovanför bottnen är borta. Det ena av vraken var prämliknande och hade inte många fynd förutom artilleriammunition och några grytliknande föremål, kanske var detta någon av skottprämarerna ”Strömstad” eller ”Gå På”.

Det andra vraket hade mer av lasten kvar, kanoner och mörsarbomber, kanske var detta något av transportfartygen. I vattenområdet utanför Daftö camping har man lokaliserat ytterligare

ett vrak, förmodligen ett av eskortfartygen.

### Kanoner bärgades

De sänkta skeppen har inte fått ligga ifred i väntan på arkeologerna utan haft flera besök under åren. Redan på våren 1719 var danska flottan där och bärgade båtar, kanoner och last. Senare samma år var också svenska flottan där och bärgade sådant inte danskarna fått med sig. Under andra hälften av 1800-talet genomfördes flera skrotdykningsprojekt då man bärgade metall, som gick att sälja, t.ex. kanoner och kanonkulor. Under 1900-talet har vraken haft besök av sportdykare. Thomas höll ett mycket

spännande föredrag om sökandet och undersökningen av vraken, där det visat sig att de skriftliga källorna stämmer väl med fynden under vattnet.

För visst var detta en märklig tid, under flera år håller man på att kraftsamla kring Strömstad, bygger skansar, lägga upp stora förråd av mat och krigsmateriel och samlar en stor del av kustflottan hit. För att, när kungen sen blir skjuten lämna alltihop.

Vill man veta mer om Strömstad 1718 kan man gå in på [www.histro.se](http://www.histro.se)

*Text: Stefan Kihlberg  
Foto: Tage Ödlund*

A close-up portrait of a middle-aged man with short, light-colored hair and blue eyes. He is wearing a light blue button-down shirt. The background is a wooden bookshelf filled with books, with a circular metal frame visible behind him. The lighting is warm and focused on his face.

# Ögonkontakt med en mordutredare

*Med MORD i blicken...*

*Brukar ni titta på Morden i Midsomer på TV? Detectiv Chief Inspector Barnaby, i två lika upplagor, är populär. Eller ni kanske föredrar Kommissarie Morse eller Frost. Engelska kriminalprogram är populära.*

*Men visar de hur det ser ut i verkligheten? De ser ut att vara "skarpare" än Sherlock Holmes i sina tankegångar.*

*Verkligheten är i alla fall lite annorlunda.*

Mats Antonsson har haft mycket att göra med misstänkta mördare och misstänkta för andra grova brott, mestadels i Västra Götaland. Han har mycket att berätta och har ofta anlitats som föredragshållare i ämnet Mord.

Mats Antonsson har, som han själv uttryckte det, sina rötter i Trejemyllan men även till viss del i Uddevalle. Stora delar av semesteren har han och familjen tillbringat i sommarstugan i Strömstad. Arbetslivet har dock varit förlagt till Göteborg men även några

somrar i Strömstad i slutet av 1980-talet. Det var då på Ordningsspolisen i radiobil eller till fots. Fotpatrull i Strömstads centrum och gästhamn upplevs som trevligt i de allra flesta fall. De sista 26 åren innan pensioneringen ingick Mats i kriminalavdelningen som utredare. Dvs, i stort sett skrivbordsarbete med förhör av misstänkta och vittnen.

### **Skapa förtroende.**

Som utredare av grova brott gäller det att ha god och förtroendeingivande kontakt med den som ska



*Sherlock Holmes tog sig en pipa rök för att lösa ett mord, medan Mats Antonsson utmanade en misstänkt i schack.*

förhöras. Det får inte bli hastverk som resultat. Det kan ta tid att bygga upp ett förtroende och verkligen lära känna personen som sitter mitt emot dig i förhørsrummet. Knep får tas till och vem har väl inte hört om hur han fick en misstänkt till att erkänna genom att spela schack. En lite udda metod men i det aktuella fallet givande. Oktober månadsmöte kommer att bjuda på många intressanta och spännande inblickar i en mordutredares vardag.

*Text och foto: Tage Ödlund*



## Över Atlanten i vikingaskepp

*Dag Jonasson från Rossö älskar att segla och fascineras av hantverket kring gamla båtar.*

Därför fick han en perfekt möjlighet att leva sin dröm när han blev en i besättningen som seglade ett vikingaskepp över Atlanten till Nordamerika.

SHF får följa med på den äventyrliga seglatsen då Dag berättar och visar bilder från resan på månadsmötet den 7 november på Folkets hus.

12



Det var i april 2016 som Draken Harald Hårfagre startade sin färd från norska Haugesund med 32 personer i besättning - hälften män, hälften kvinnor.

Via Shetlandsöarna, Orkney, Färöarna, Island och Grönland kom man fram till Newfoundland. Och steg iland exakt på den plats där Leif Eriksson

anlände år 1000. Dvs. ca. 500 år innan Columbus upptäckte Amerika...

Harald Hårfagre skulle senare gå in i de stora sjöarna mellan Kanada och USA, men möttes då av problem större än att segla över öppet hav - myndigheternas lots- och tullreglemente! Detta får vi veta mer om på novembermötet och också höra och se den ståtliga ankomsten till New York.

*Text: Åke Svanberg*

*Foto: Peder Jacobson*

# PROFILEN

## Margareta Nordström

*Margareta Nordström är född och uppvuxen i Strömstad och arbetar som miljöinformatör på Eko-Park Strömstad*



### Vilket historiskt skeende skulle du vilja dyka ner i för en dag?

900-talet – 1000-talet

Tiden för brytningen mellan asatro och kristendom lockar till många funderingar om hur livet förändrades i grunden för människorna. Det måste varit en turbulent tid. Fördelar i handeln med andra länder drev med säkerhet på att vi tog till oss kristendomen, men i samband med att man såg andra kulturer tog man säkert intryck. När plogen kom var det också praktiskt att sätta trälarna fria, när inte lika mycket arbetskraft behövdes. Att kristendomen tog avstånd från slaveri kunde i sammanhanget vara praktiskt för de jordägare som inte ville ha fler munnar att mätta än nödvändigt.

### Vilken historisk person skulle du vilja träffa?

Kata av Varnhem.

Bakom Varnhems kyrka och klosterruin har man funnit rester av en stenkyrka från 1000-talet. Innan dess har det funnits en träkyrka. Det visar att kristendomen kom riktigt tidigt till Västergötland. Man har funnit kristna gravar från så tidigt som 800-tal. Stenkyrkan visar på influenser från andra länder. Ett fynd av engelska mynt bekräftar att man hade kontakter med de brittiska öarna. En teori är att det var dessa som gav rikedom nog att bygga en stenkyrka, något som var både nytt och dyrt. Kata och hennes familj tycks ha varit framgångsrika och välmående. Det hade varit otroligt roligt att få tala med henne och höra hur livet var på gården, samt hur influenserna utifrån förändrade deras tillvaro.

### Vilket historiskt årtal har fastnat hos dig?

Från skoltiden sitter händelser från många årtal som de från digerdödens ankomst, Gustav Vasas död med flera, men när det gäller Kata däremot har jag svårt att ange ett bestämt årtal. Man har daterat Katas skelett till någon gång på 1040-talet och att hon var 30-35 år gammal då. Säg att det vore spännande att tala med henne runt år 1035.



Karl XII



Francois de Voltaire



August Strindberg



Bengt Liljegren

## Träffa Karl XII!

*Nu får du chansen att tränga in bakom fakta och myter om personen Karl XII.*

Det är SHF som bjuder in historikern och författaren Bengt Liljegren som på Strömstad Spa den 31 oktober ger sin version om den särpräglade kungen som dog för nästan exakt 300 år sedan.

Det är få svenska kungar som blivit lika mycket omskrivna i historien. Bara något årtionde efter kungens död skrev den franske författaren och upplysnings-

filosofen Voltaire 1731 sin berömda bok ”Histoire de Charles XII”.

Sedan dess har mängder med litterära verk behandlat Karl XII. Inte minst August Strindberg skrev (1910) mycket kritiskt om kungen som ”härsklysten till sjuklighet, kamplysten till galenskap”. Detta gav upphov till den s.k. Strindbergsfejden där dåtidens litterära storheter råkade i luven på varandra.

Nu får vi ta del av Bengt Liljegrens syn på denne vår siste stormaktskonung. Lagom till föredraget kom-

mer han också ut med sin senaste och hyllade biografi om krigarkungen Karl XII. Strömstads bokhandel finns på plats i samband med föredraget och kommer att kunna sälja boken till ett specialpris. Efter föreställningen blir det möjligt att få boken signerad av författaren.

I Strömstads bokhandel kan man förköpa biljetter till föreläsningen (125 kr/person). Samling och fika på Spa-hotellet kl. 18.30. Föredraget börjar kl. 19.00.

*Text: Åke Svanberg*

## Vår vänort Ledbury

*Som nämnts tidigare blev vår tänkta resa till Ledbury inställd.*

Vår målsättning med resan var att skapa en bra kontakt och utbyte med Ledburys kultur och föreningsliv, föreningen Mortimer History Society är säkert en av flera möjliga intressanta möten.

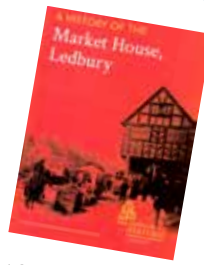
[www.mortimerhistorysociety.org.uk](http://www.mortimerhistorysociety.org.uk)

SHF bjuder nu in till en studiecirkel för att studera Ledbury. Under hösten får du ta del om ortens intres-

santa historia för att under 2019 resa över och studera staden på plats.

Tisdagen den 16 oktober är du välkommen till vår lokal på Strömstads museum. Vi träffas klockan 18.15, bjuder på fika och planerar vårt arbete.

*Välkommen!*  
*Styrelsen.*



## Våra tidigare cirklar...

Studiecirkelarna Café Vinyl och Foto har precis startat för hösten.

Det går att fylla på runt borden. Är du intresserad

så tittar du till vår hemsida för mer information.

[www.historieforeningen.se](http://www.historieforeningen.se)

## Cirkeln "det norska Bohuslän"

Efter två terminer tar vi en paus i utforskandet av det norska Bohuslän under hösten. Vi fortsätter till våren. Om ni har lust. Leta gärna efter artiklar om Bohuslän före 1658 på nätet eller på biblioteket. Leta också efter norska historieböcker, det kan

vara intressant att se vad dom skriver om vårt landskap där.

Påminner om websidorna vi talat om;

[wadbring.com/historia](http://wadbring.com/historia)

[www.miklaborg.net](http://www.miklaborg.net)

[tacitus.nu](http://tacitus.nu)

## Cafévårdar hösten 2018

15 okt.

**Eero Ericsson.**

0730553322.

22 okt.

**Solveig Gerdin-Ericson**

0526-15968.

29 okt.

**Jimmy Blomqvist.**

0735150018.

5 nov.

**Kent Almqvist.**

0705587794.

12 nov.

**Bengt-Åke Björk.**

0705705411.

19 nov.

**Ulf Hansson.**

0730658892.

26 nov.

**Bo Bengtsson.**

0728366546.

3 dec.

**Bo Magnusson**

0709205225

10 dec.

**Reidar Hilmersson.**

0723189693.

# Kommande möten



Månadsmöte

## ÖGONKONTAKT MED EN MORDUTREDARE

Onsdag 3 oktober  
Folkets Hus kl. 19.00  
Föreläsare: Mats Antonsson

Månadsmöte

## KARL XII - HJÄLTEKONUNG ELLER GALNING?

Onsdag 31 oktober  
Strömstad Spa kl. 19.00  
Föreläsare: Bengt Liljegen

Månadsmöte

## I VIKINGASKEPP ÖVER ATLANTEN

Onsdag 7 november  
Folkets Hus kl. 19.00  
Föreläsare: Dag Jonasson

Månadsmöte

## KÅSERI OCH FRÅGESPORT

Onsdag 4 december  
Folkets Hus kl. 19.00  
Föreläsare: Ulf Hansson & Jan Andersson

### Medlemmar!

*Sedan starten för 24 år sedan har  
textrutan bredvid aldrig varit tom!  
Hjälp oss fylla den även i framtiden!*

### Nya medlemmar i SHF: Mycket välkomna:

Ingmar Thoresson Grebbestad  
Klas Johansson Strömstad

## Vi sponsrar Strömstads Historieförening



Studieförbundet  
Vuxenskolan

